

*Charles Simic and Barry Lopez, on a Roadtrip:
A Conversation Between Greats, When They Were Unknown
1972.*

Чарлс Симић и Бери Лопес

РАЗГОВОР ИЗМЕЂУ ВЕЛИКАНА, КАД СУ БИЛИ НЕПОЗНАТИ

Разговор који слиједи водио се ноћу на задњем сједишту Симићевог фолксвагена, на међудржавном ауто-путу 5 у Орегону. Госпођа Симић је возила, а њихова петогодишња ћерка Ники је спавала на предњем сједишту. Г. Симић је био управо завршио читање у кући једног сестринства у Салему и путовао је кући у Хејворд (Калифорнија), гдје ће наредног дана држати предавање. Бери Лопес, који је интервјуисао Симића, придружио му се у Салему и возио се с њим на југ међудржавним ауто-путем све до одморашта за камионције *T&P*, где је разговор завршен уз кафу. Након што су Симићи отишли, конобарица је показала на касетофон и питала је ли г. Симић важна личност. Кад јој је речено да је пјесник, одвратила је: „Свраћају нам свакакви типови овдје.”¹

Бери Лопес: *Ви сте айполишички пјесник. С обзиром на то како поимаће своју пјесничку функцију 1972. године?*

Чарлс Симић: Не волим ријеч „функција”. Она подразумејева избор, а ја немам избора у тој ствари. Имам амбиције, али немам појма у којој мјери их испуњавам. На примјер, могу рећи да је моја жеља да подсјетим људе на њихову човјечност, да очувам слободу маште, духа, без које би било тешко живјети.

¹ Транскрипција разговора преузета је са сајта *Literary Hub* (<https://lithub.com/charles-simic-and-barry-lopez-on-a-roadtrip-1972/>). (Прим. прев.)

Свака пјесма обраћа се идеалном читаоцу. Покушавате успоставити везу да кажете неке нешто у што страствено вјерујете и има нечег религиозног у томе, нечег светог. У одређеном смислу желите да кажете истину. Све су то веома крупне ријечи – мислим да се удаљујем од питања – али доста ми је срања, непрецизности, онечовјечења. Желим да поједноставим; желим да се вратим неком основном људском садржају и пренесем га.

Сви пјесници су чувари језика – Паунд је рекао нешто слично. Они одржавају одређене канале комуникације отвореним. Да нема пјесника, како бисмо изразили подсвијест?

Б. Л.: *Да ли то смањраће примарном функцијом поезије?*

Ч. С.: Мислим да оно што заиста тражим у поезији јесте више живота. Више живота! Појачану свијест о властитом постојању и свом постојању у односу на друге.

Мислим да је поезија, на концу, оптимистична. Упркос чињеници да могу написати низ врло туробних, мрачних пјесама, сам гест је позитиван. Човјек прославља – чак и ако живи у очају. На

неки чудан начин, тај гест је анониман. Постоји ниво на ком желимо да унаприједимо себе, свој его – али постоје и тренуци када се осјећамо врло луцидно, једноставно разоружано, када је тај гест много већи од наше судбине. Када видите величину поезије. Тада чинимо тај гест у име свих који су икада живјели. То је несебичан чин.

Б. Л.: *Као ђјесник, имаће ли осјећај га ис-
ћуњаваће један ђросћор у времену, да
је ђрије Вас било друћих ђјесника и да ће
их бићи и ђослије Вас?*

Ч. С.: Мислим да то осјећам, али покушавам избјећи да превише размишљам о томе. То може постати опсесија, при чему пјесник осјећа да мора правити промишљене, шаховске потезе. Па ипак, извор вјере у трајне могућности поезије произлази из те дуге традиције. Читати пјесника који је, рецимо, писао прије петсто година, прије хиљаду година, осјетити како је још увијек савремен, ипак је то невјероватно искуство. Велики гест, несебичан поетски чин, безвремен је, то је тренутак изван историје. С поезијом смо још увијек у пећини, још увијек веома мало разумијемо о васељени, чудимо се, запањени смо звијездама, све је ново, све је дивно, сложено, загонетно.

Б. Л.: *Можда свјежина добре ђоезије ђро-
излази из ђе безвременосћи, ђио осјећа-
ја свећприсућносћи.*

Ч. С.: Тако је. Свјежина је присутна због тога што је поезија, на крају крајева, једна суштинска ђудска дјелатност, која извире из једнако елементарног ђудског стања. Још морамо излазити на крај са својим тијелима, још живимо на исти

начин, још се замарамо, још увијек једемо, јебемо и мозгамо о тим стварима.

Пјесник потајно жели бити филозоф, другим ријечима, у потпуности разумјети свемир. Али поезија се разликује од традиционалне филозофије утолико што схвата да идеје морају бити подвргнуте испиту свакодневице, у једноставним ђудским искуствима. Сједнете тако с вечери и нанижете слијед предивних исказа о животу и одете у кревет некако узвишени, дирнути. Наредног јутра се пробудите и, обично, заборавивши све то, врло цангризаво завршаваате једноставне свакодневне послове. Касније током дана, сјетите се идеја које сте раније имали и некако је ту један велики јаз. Не знамо како да га уклопимо у наш свакодневни живот.

”Знам да је пјесма ту,
али потребан јој је рад,
потребно јој је нешто
да је усправи.

Рецимо то овако: филозофија је интелектуална дјелатност, поезија дјелатност емоција. Крајњи циљ емоција јесте да сваре идеје. Узети неку велику идеју, велику тврдњу о универзуму, и осјетити шта то значи у односу на живот на земљи – па то је нешто сасвим друго. Идеје веома често покушавају да објасне осјећања – да их објасне споља, и веома су произвољне, не продиру. Има историјских раздобља када постоји велика жеља да се осјећања одстране из рационалног дискурса, данас она нису прецизна, не могу опстати у нашем научном свијету. Проблем с филозофијом је у томе што она све уопштава, укључујући осјећања, али поезија нема избора.

Мора конкретизовати. Заправо, њена чар долази из те вјере у оно што је конкретно.

Рекао бих, ако прережете човјека на пола, ако баците дио њега кроз прозор, ускоро ће се друга половина побунити и наметнути, и имаћете сијасет проблема. Али мислим да је поезија свјесна те врпце равнотеже и зато тражи цијелог човјека.

Б. Л.: *И из шoј разлоја можеше, на при- мјер, појмити позишивност суморних вјесама?*

Ч. С.: Тако је. Пјесници су веома стрпљиви. Они схватају да је човјек сложен и нема смисла претварати се да није. Филозофи су у журби. Они би хтјели да ријеше проблем, да прережу ножем. То се напросто не може урадити.

”” Срећом, нисмо песници све време.

Б. Л.: *Да мало промијенимо правац, рођени сте у Београду, у Југославији, а онда сте се преселили у Чикаго када вам је било осам година, а затим у Њујорк кад сте имали двадесет. Што Вас је навело да се преселише у Њујорк?*

Ч. С.: Не знам. Дјеловало је као исправна ствар. Мој отац – ово је заправо отрцана прича – али мој отац се пријавио на Универзитет Колумбија 1920-их година, и био је примљен, али никада није успио да прикупи новац и дође у САД. Дакле, хтио сам да напустим Чикаго и пријавио сам се на Колумбију, и нису ме примили. Али закључио сам да ћу свакако отићи у Њујорк. Било је то прилично

блесаво. Само сам желио да урадим нешто другачије. Сви пријатељи су ме упорно питали зашто ког врага хоћеш да идеш у Њујорк? И чинило ми се да је то довољан разлог за одлазак. Поред тога, хтио сам да одем од куће. Нисам имао појма шта радим. То је било 1958.

Б. Л.: *На њошју сте већ гесет прошеклик дана на вјесничкој шурнеји по сјеверозападу. Да ли сте ишла написали на њошју?*

Ч. С.: Надао сам се да ћу бар мало радити. Нисам нимало. Лако ми је одвући пажњу, патим од амнезије. Не могу се сјетити гдје сам био јуче или кога сам видио. Притом патим од несанице; не спавам добро на новим мјестима. То зна проузроковати проблеме.

Б. Л.: *Када радише код куће, имаше ли неки распоред кој покушаваше да се држише?*

Ч. С.: Настојим да свакодневно радим помало. Имам биљежницу и трудим се да запишем шта год ми падне на памет током дана. Онда, ако се осјећам одморно и луцидно, радићу мало више, зависно од тога колико енергије ми је доступно у том тренутку. Али стварно покушавам одржати континуитет. Морате сачувати одређени ниво осјетљивости на ријечи. А ако не радите ништа двије седмице, онда је изгубите и потребно је много времена да се поврати. Сваког дана сви имамо одређену количину поезије у себи. Можда не више од једне слике или једне ријечи. Неко вријеме нисам обраћао нарочиту пажњу на ове свакодневне дарове, мислио сам да ћу их се сјетити. Елем, открио сам да није тако. Дакле, сада, ако се пробудим у четире ујутру и нешто ми падне на памет,

искочићу из кревета и записати то. Никада се не сјетите касније. Толико је крхко. И врло често сутрадан не изгледа толико значајно. Тешко је вратити се на то исто унутрашње мјесто гдје се та ствар родила. Али свакако је добро имати. Можда ће бити потребно неколико мјесеци, и можда ћу јој се вратити и сагледати је као сјеме, могућност, чак и цијелу пјесму.

Б. Л.: *Како се, по Вашем мишљењу, шај процес разликује од процеса писања романа?*

Ч. С.: Чини ми се да фикција има друге захтјеве. С поезијом нема потребе да сједите сваки дан одређени број сати само да бисте све то ставили на папир. Поезија је тако концентрисана, тако неухватљива. Не можете никако радити осам сати. Морате чекати тренутке појачане пажње и ухватити их. Опет, постоје периоди када дуго радим на пјесми и бивам врло узнемирен због тога како ми иде. Сједићу данима и све вријеме утрошити на редиговање. Али морам бити задубљен у грађу прије него што се то деси. Знам да је пјесма ту, али потребан јој је рад, потребно јој је нешто да је усправи.

Б. Л.: *Црпите ли снагу из гјела Ваших пријатеља, као што је В. С. Мервин?*

Ч. С.: Да. Прочитати добру књигу пјесма неког пријатеља сјајан је извор енергије. Осјетите, ето, поезија овдје јесте могућа. Наступа оптимизам.

Б. Л.: *Да ли Вам уоштите помаже предавачки рад?*

Ч. С.: Да. Предавање ме приморава да формулишем идеје о поезији и поетском

умијећу. Не једном него више пута, из различитих углова. То вас држи на опрезу. Досад је то било врло добра ствар.

Б. Л.: *Како се носите са њедставом себе као њесника, с осјећањем дужности, у односу на групе ствари које врше њриши-сак на Ваш живоћ?*

Ч. С.: Па, као и сви остали, волио бих да имам више времена, али то није могуће. Навикао сам на то да будем подијељен, да играм улогу. Стварно осјећам одговорност према својим студентима. Било би фино да их научим нечему. Никада нисам свјестан себе као пјесника. Прво, пјесник сам повремено, када пишем. Остатак времена, ја сам било ко, плаћам рачуне, једем, свађам се са женом. И то је нешто што млади писци врло често не разумију, да, срећом, нисмо пјесници све вријеме.

Солжењин је рекао дивну ствар о националностима. Не постајете Рус тако што се родите као Рус. На крају, имате одговорност да научите да будете људско биће. Не можете сакрити одређену непријатност или себичност иза тога што се називате Французом или Нијемцем, Американцем, како год. Исто тако, као пјесник, мислим да морате разумјети; морате научити како да будете пјесник. То је врло старо позвање, врло свето. То није занимање.

Све у свему, више самоће било би добро-дошло. Најсретнији сам када зурим у зид.

Б. Л.: *Какви су Вам ушисци о њоследњих десет дана шоком којих сће били на њушу?*

Ч. С.: Уживам у томе када дајем – како да кажем – када дајем публици и добијем

нешто заузврат. То је добар тренутак. Моја вјера бива обновљена. Осјећам да ове пјесме, које су повремено тешке, у којима не желим ни на који начин правити компромис, ипак допиру до људи. Остатак времена прилично је заморно – покушавате остати присебни, стићи на сва читања, очувати енергију, избјећи прехладе. Идеалан начин путовања по фестивалима био би са лијепом медицинском сестром која би вам давала инјекције и витаминске таблете.

Б. Л.: *Како бираш те које пјесме ће ти читати на турнеји?*

Ч. С.: Имам једну основу, неку врсту костура. Ако очекујем да ће публика бити мање софистицирана, на примјер, средњошколска публика, одабраћу врло описне, лирске пјесме, а ако се обмањујем

да ће публика бити веома заинтересована и реактивна, читаћу сложеније или нове пјесме на којима још увијек радим. Такође се дешава да потцијеним публику и промијеним програм усред читања. Могу осјетити за пет минута да ли публика реагује. Постоји нека вибрација.

Б. Л.: *Шта Вас је одржало у њосљедњих десет дана читања?*

Ч. С.: Снагу ми је давао прелијепи крајолик. Сваког дана, нисам се толико радовао читању колико томе да видим нове предјеле. Ове планине ће дуго остати са мном – из тога ћу црпити грађу.

Б. Л.: *А будућност?*

Ч. С.: Желим да идем кући и пишем.

(С енглеској превела Марија Берјам Пеликани)